Dyktanda dla klasy 7: wersja nauczyciela

Osiem tekstów na osiem tygodni, zgodnych z zasadami pisowni i interpunkcji Rady Języka Polskiego obowiązującymi od 1 stycznia 2026 r. Numery w odpowiedziach wskazują punkty lub rozdziały tych zasad. Tydzień 8 to dyktando sprawdzające ze wszystkich zasad. Nie podawaj przecinków, dwukropków ani cudzysłowów, a przed przytoczeniem zrób krótką pauzę.

Tydzień 1. Pierwsza lekcja chemii

Cel: pisownia wyrazów nieodmiennych: wyrażenia przyimkowe pisane osobno i przysłówki powstałe z dawnych wyrażeń przyimkowych pisane łącznie. **Słowa:** od dawna, po cichu, od razu, wkrótce, na pewno, przede wszystkim, z powrotem, nazajutrz, pomału.

Na pierwszą lekcję chemii czekaliśmy od dawna. Pani weszła do pracowni po cichu i od razu postawiła na stole kolbę z wodą. Wrzuciła do niej kilka ciemnych kryształków. Wkrótce woda zmieniła kolor. Nikt nie wiedział na pewno, jak to się stało. Przede wszystkim mieliśmy uważnie patrzeć i zapisywać obserwacje. Po lekcji odstawiliśmy kolbę z powrotem do szafy. Nazajutrz pani wyjaśniła nam to doświadczenie pomału, krok po kroku.

Ćwiczenie: Razem czy osobno? (od)dawna, (po)cichu, (od)razu, (w)krótce, (na)pewno, (przede)wszystkim, (z)powrotem, (na)zajutrz, (po)mału.

Odpowiedzi: od dawna, po cichu, od razu, na pewno, przede wszystkim, z powrotem (wyrażenia przyimkowe: osobno, zasady RJP 4.4 pkt 1); wkrótce, nazajutrz, pomału (dawne wyrażenia przyimkowe, dziś samodzielne przysłówki: łącznie, 4.4 pkt 2). Wyrażenie krok po kroku też piszemy osobno.

Powtórka: Ułóż pięć zdań o swoim pierwszym tygodniu w klasie 7. Użyj w nich wyrazów: od razu, wkrótce, na pewno, z powrotem i pomału.

Tydzień 2. Porządki po wycieczce

Cel: imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe oraz pisownia nie z imiesłowami według zasad z 2026 roku: łącznie z przymiotnikowymi, osobno z przysłówkowymi, w przeciwstawieniu i po wyrazie wcale. **Słowa:** nieposprzątane, niepodlewany, nie czekając, wcale nie zmęczony, niepodpisany, nie zgubiony, nie zauważywszy, wracająca.

Po powrocie z wycieczki w klasie panował bałagan. Na ławkach leżały nieposprzątane kartki, a na parapecie stał niepodlewany od tygodnia kwiatek. Nie czekając na wychowawczynię, zabraliśmy się do pracy. Kuba, wcale nie zmęczony, układał książki na półkach. Niepodpisany zeszyt Oli był nie zgubiony, ale pożyczony. Bartek, nie zauważywszy wiadra, rozlał wodę. Wracająca z narady wychowawczyni pochwaliła nas za porządek.

Ćwiczenie: Razem czy osobno? (nie)posprzątane kartki, (nie)podlewany od tygodnia kwiatek, (nie)czekając, wcale (nie)zmęczony, (nie)podpisany zeszyt, (nie)zgubiony, ale pożyczony, (nie)zauważywszy. Przy każdym imiesłowie zapisz, czy jest przymiotnikowy, czy przysłówkowy.

Odpowiedzi: nieposprzątane, niepodpisany (imiesłowy przymiotnikowe: łącznie, zasady RJP 4.9.1c); niepodlewany od tygodnia (imiesłów przymiotnikowy z określeniem, które podkreśla czynność: od 1 stycznia 2026 r. także łącznie, 4.9.1c); Nie czekając, nie zauważywszy (imiesłowy przysłówkowe: osobno, 4.9.2 pkt 1c); wcale nie zmęczony (nie po wyrazie wcale: osobno, 4.9.2 pkt 2d); nie zgubiony, ale pożyczony (zaprzeczenie połączone z przeciwstawieniem: osobno, 4.9.2 pkt 2a). Rodzaje imiesłowów w tekście: wracająca (przymiotnikowy czynny); nieposprzątane, niepodlewany, zmęczony, niepodpisany, zgubiony, pożyczony (przymiotnikowe bierne); czekając (przysłówkowy współczesny); zauważywszy (przysłówkowy uprzedni).

Powtórka: Napisz trzy zdania o porządkach w swoim pokoju. Użyj imiesłowu przymiotnikowego czynnego, imiesłowu przymiotnikowego biernego z nie i imiesłowu przysłówkowego z nie.

Tydzień 3. Poranek przed sprawdzianem

Cel: przecinek przy imiesłowowym równoważniku zdania: na początku, w środku i na końcu zdania, imiesłowy zakończone na -ąc, -wszy i -łszy oraz brak przecinka przed i. **Słowa:** wstawszy, jedząc, widząc, że, wysiadłszy, wymieniając się, pisząc, oddawszy, i.

Wstawszy wcześniej niż zwykle, powtórzyłam wzory z fizyki. Jedząc śniadanie, przeglądałam jeszcze notatki. Mama, widząc moją minę, zaproponowała, że podwiezie mnie do szkoły. Wysiadłszy przed bramą, spotkałam Igę. Szłyśmy po schodach, wymieniając się pomysłami na zadania o prędkości. W klasie pani rozdała kartki i przypomniała o jednostkach. Pisząc, pilnowałam czasu. Oddawszy pracę, poczułam wielką ulgę.

Ćwiczenie: Wstaw przecinki tam, gdzie są potrzebne: Wstawszy wcześniej niż zwykle powtórzyłam wzory. Mama widząc moją minę zaproponowała pomoc. Pisząc pilnowałam czasu. Pani rozdała kartki i przypomniała o jednostkach.

Odpowiedzi: Jedząc śniadanie, przeglądałam; Pisząc, pilnowałam (imiesłowowy równoważnik zdania z imiesłowem zakończonym na -ąc oddzielamy przecinkiem, także gdy to jeden wyraz, zasady RJP 12.1.2 pkt 5a); Mama, widząc moją minę, zaproponowała (równoważnik wpleciony w zdanie wydzielamy przecinkami z obu stron, 12.1.2 pkt 5a); po schodach, wymieniając się (równoważnik na końcu zdania też oddzielamy przecinkiem, 12.1.2 pkt 5a); Wstawszy wcześniej niż zwykle, powtórzyłam; Wysiadłszy przed bramą, spotkałam; Oddawszy pracę, poczułam (tak samo oddzielamy równoważnik z imiesłowem zakończonym na -wszy lub -łszy, 12.1.2 pkt 5a); zaproponowała, że (zdanie podrzędne, 12.1.1 pkt 1). Bez przecinka: rozdała kartki i przypomniała (spójnik i, 12.2 pkt 1) oraz wcześniej niż zwykle (12.2 pkt 10). W tekście jest dziewięć przecinków.

Powtórka: Przekształć trzy zdania złożone w zdania z imiesłowowym równoważnikiem, np. Kiedy wróciłam do domu, zjadłam obiad. → Wróciwszy do domu, zjadłam obiad. Sprawdź, czy obie czynności wykonuje ta sama osoba.

Tydzień 4. Wywiad z babcią

Cel: przytaczanie cudzych wypowiedzi: dwukropek i cudzysłów w mowie niezależnej, kropka po cudzysłowie, pytanie w cudzysłowie oraz przecinek w mowie zależnej. **Słowa:** wywiad, zapytałem, powiedziała, pieszo, dodała, piec kaflowy, odpowiedziała, dyktand, póki.

Na lekcję historii mieliśmy przeprowadzić wywiad z kimś starszym. Zapytałem babcię, jak wyglądała jej szkoła. Babcia uśmiechnęła się i powiedziała: „Do szkoły chodziłam pieszo przez las”. Dodała, że zimą klasę ogrzewał piec kaflowy. Zapytałem: „Czy bałaś się nauczycieli?” Babcia odpowiedziała, że najbardziej bała się dyktand. Na koniec zapisałem w zeszycie jej radę: „Ucz się, póki masz na to czas”.

Ćwiczenie: Przekształć mowę niezależną w zależną i odwrotnie: 1) Babcia powiedziała: „Do szkoły chodziłam pieszo przez las”. 2) Babcia odpowiedziała, że najbardziej bała się dyktand.

Odpowiedzi: powiedziała: „Do szkoły chodziłam pieszo przez las”. oraz radę: „Ucz się, póki masz na to czas”. (przed przytoczeniem dwukropek, przytoczenie w cudzysłowie „ ” i wielką literą, zasady RJP 17 pkt 1a, 20 pkt 2 i 8.1.1; kropka kończąca zdanie po cudzysłowie zamykającym, 11.2); Zapytałem: „Czy bałaś się nauczycieli?” (po pytajniku nie dodajemy kropki po cudzysłowie, 11.2); Zapytałem babcię, jak wyglądała; Dodała, że; odpowiedziała, że (mowa zależna: zdanie podrzędne bez cudzysłowu, oddzielone przecinkiem, 12.1.1 pkt 1); Ucz się, póki masz (zdanie podrzędne w przytoczeniu, 12.1.1 pkt 1). Ćwiczenie: 1) Babcia powiedziała, że do szkoły chodziła pieszo przez las. 2) Babcia odpowiedziała: „Najbardziej bałam się dyktand”.

Powtórka: Przeprowadź krótki wywiad z kimś z rodziny. Zapisz dwie odpowiedzi w mowie niezależnej (dwukropek i cudzysłów) i dwie w mowie zależnej (ze spójnikiem że lub czy).

Tydzień 5. Nad Zatoką Gdańską

Cel: wielka i mała litera: nazwy geograficzne, nazwy obiektów, nazwy mieszkańców miast i regionów, nazwy państw, miesiące i przymiotniki od nazw własnych. **Słowa:** maj, Morze Bałtyckie, Długi Targ, Fontanna Neptuna, Gdańszczanie, Zatoka Gdańska, Hel, Kaszubi, kaszubskie piosenki, Niemcy, Czechy, bałtyckie plaże.

W maju nasza klasa pojechała nad Morze Bałtyckie. Zamieszkaliśmy w Gdańsku, niedaleko Długiego Targu. Przewodnik pokazał nam Fontannę Neptuna i opowiedział, jak dawniej Gdańszczanie handlowali zbożem. Następnego dnia popłynęliśmy statkiem po Zatoce Gdańskiej aż na Hel. Na pokładzie poznaliśmy Kaszubów z Kartuz, którzy śpiewali kaszubskie piosenki. Spotkaliśmy też turystów z Niemiec i Czech. Do domu przywieźliśmy bursztyn i mnóstwo zdjęć bałtyckich plaż.

Ćwiczenie: Wielka czy mała litera? (m/M)aj, (m/M)orze (b/B)ałtyckie, (d/D)ługi (t/T)arg, (f/F)ontanna (n/N)eptuna, (g/G)dańszczanie, (z/Z)atoka (g/G)dańska, (k/K)aszubi, (k/K)aszubskie piosenki, (b/B)ałtyckie plaże.

Odpowiedzi: maju (nazwa miesiąca: mała litera, zasady RJP 8.2 pkt 1); Morze Bałtyckie, Zatoka Gdańska, Hel (nazwy geograficzne: wielką literą wszystkie wyrazy nazwy, 8.1.2 pkt 15); Długi Targ (nazwa placu: wielka litera, 8.1.2 pkt 16); Fontanna Neptuna (nazwa obiektu: wszystkie wyrazy wielką literą, także wyraz fontanna, od 1 stycznia 2026 r., 8.1.2 pkt 16); Gdańszczanie (nazwa mieszkańców miasta: wielka litera od 1 stycznia 2026 r., 8.1.2 pkt 3); Kaszubów (nazwa mieszkańców regionu: wielka litera, tak jak dotąd, 8.1.2 pkt 3); Niemiec, Czech (nazwy państw: wielka litera, 8.1.2 pkt 14); kaszubskie, bałtyckich (przymiotniki utworzone od nazw własnych: mała litera, 8.2 pkt 4).

Powtórka: Opisz w czterech zdaniach swoją miejscowość. Użyj nazwy jej mieszkańców, nazwy rzeki, jeziora lub góry, nazwy obiektu (placu, pomnika albo parku) i przymiotnika utworzonego od nazwy miejscowości.

Tydzień 6. Szkolny podcast

Cel: pisownia wyrazów zapożyczonych: zakończenie -aż, -ji i -ii w odmianie, i zamiast j oraz połączenia om i en przed spółgłoską. **Słowa:** studio, audycja, biografia, kompozytor, kolaż, prezentacja, melodia, dyskusja, decyzja, moment, telewizja.

Od września nagrywamy w szkolnym studiu podcast o muzyce. W ostatniej audycji rozmawialiśmy o biografii Stanisława Moniuszki, kompozytora „Halki”. Przygotowałem kolaż starych zdjęć do prezentacji, a Maja wybrała fragment melodii z tej opery. Po długiej dyskusji podjęliśmy decyzję, że zaprosimy do studia nauczycielkę muzyki. Ten moment był najciekawszy w całym odcinku. Nagranie pokazano potem w szkolnej telewizji.

Ćwiczenie: Uzupełnij i uzasadnij zapis: kola__, stud__o, audyc__a, prezentac__ (dopełniacz od prezentacja), biograf__ (dopełniacz od biografia), melod__ (dopełniacz od melodia), dyskus__ (dopełniacz od dyskusja), ko__pozytor, mome__t.

Odpowiedzi: kolaż (wyraz obcego pochodzenia zakończony na -aż: ż, zasady RJP 3.5.2d); audycji, prezentacji, dyskusji, decyzję, telewizji (po c, s i z piszemy j, a w dopełniaczu, celowniku i miejscowniku -ji: audycja, audycji; telewizja, telewizji, 3.3e i 3.4 pkt 1); biografii (wyraz obcy zakończony na -fia: -ii, 3.4 pkt 3a); melodii (-ia po d: -ii, 3.4 pkt 3b); studiu, studia (w wyrazach zapożyczonych głoskę j często zapisujemy literą i, 3.3); kompozytora, moment (w wyrazach zapożyczonych np. przed t, c i p piszemy on, en, em, om, a nie ą lub ę, 2.3.2a).

Powtórka: Wypisz z podręcznika do biologii, chemii albo fizyki pięć wyrazów zapożyczonych zakończonych na -cja, -sja, -zja lub -ia. Zapisz je w dopełniaczu i uzasadnij zakończenie.

Tydzień 7. W hucie szkła

Cel: ó i u, rz i ż, ch i h w trudniejszych wyrazach: wymiana głosek, rz po spółgłoskach, zż na granicy przedrostka i rdzenia oraz wyrazy niewymienne. **Słowa:** huta, hutnik, skórzany, fartuch, rozżarzony, rzemiosło, wydmuchać, ucho, chrząszcz, pudełko, podróż.

W październiku pojechaliśmy do huty szkła. Hutnik w skórzanym fartuchu wyjął z pieca kulę rozżarzonego szkła. Opowiadał, że jego rzemiosło wymaga cierpliwości i zręcznych rąk. Potem wydmuchał smukły dzbanek. Kilka razy wracał z nim do pieca, bo szkło szybko twardnieje. Na koniec dokleił do dzbanka ucho. W sklepiku przy hucie kupiłam szklanego chrząszcza w tekturowym pudełku. Podróż powrotna minęła nam bardzo szybko.

Ćwiczenie: Uzupełnij i uzasadnij zapis, podając wyraz pokrewny albo regułę: sk__rzany, roz__arzony, __emiosło, ch__ąszcz, podr__ż, fartu__, wydmu__ać, __utnik, p__dełko.

Odpowiedzi: skórzanym (skóra: ó niewymienne, rz wymienia się na r); rozżarzonego (żar: ż niewymienne, rz wymienia się na r, a zż powstaje na granicy przedrostka roz- i rdzenia); Podróż (droga: ó wymienia się na o, ż na g); chrząszcza (rz po ch); rzemiosło (rz niewymienne); huty, Hutnik, hucie (h niewymienne, wyrazy z tej samej rodziny); fartuchu, ucho (ch wymienia się na sz: fartuszek, uszy, 3.6 pkt 1a); wydmuchał (ch niewymienne); pudełku, tekturowym (u niewymienne). Zasady RJP: rozdziały 2.2 (ó i u), 3.5 (rz i ż) i 3.6 (ch i h).

Powtórka: Wypisz z tekstu po dwa wyrazy z ó, rz, ż, ch i h. Przy każdym zapisz wyraz pokrewny albo regułę. Wyrazy niewymienne dopisz do swojego słowniczka ortograficznego.

Tydzień 8. Rajd na koniec roku

Cel: dyktando sprawdzające ze wszystkich zasad z tygodni 1–7. **Słowa kluczowe:** czerwcu, Wisłę, Wyruszywszy wcześnie rano, brzegiem, krzaków, wcale nie zniechęcony, upałem, powiedziała: „Za rok czeka was egzamin”, na razie, niezauważony, Krakowianie, melodii, Wróciliśmy.

W czerwcu, tuż przed wakacjami, wybraliśmy się na rajd nad Wisłę. Wyruszywszy wcześnie rano, szliśmy brzegiem rzeki. Kuba, wcale nie zniechęcony upałem, prowadził grupę z mapą w ręku. Na postoju wychowawczyni powiedziała: „Za rok czeka was egzamin”. Dodała jednak, że na razie mamy odpoczywać. Nagle z krzaków wybiegł niezauważony wcześniej zając. Wieczorem przy ognisku Krakowianie z sąsiedniej szkoły zagrali kilka melodii z filmów. Wróciliśmy do domu zmęczeni, ale szczęśliwi.

Ćwiczenie po dyktandzie (podaj uczniom wyrazy): Przy każdym wyrażeniu zapisz numer tygodnia, z którego pochodzi reguła: czerwcu, Wisłę, Wyruszywszy wcześnie rano, brzegiem, krzaków, wcale nie zniechęcony, upałem, powiedziała: „Za rok czeka was egzamin”, na razie, niezauważony, Krakowianie, melodii, Wróciliśmy.

Odpowiedzi: na razie (tydzień 1: wyrażenie przyimkowe osobno); niezauważony wcześniej, wcale nie zniechęcony (tydzień 2: imiesłów przymiotnikowy z nie łącznie także z określeniem wcześniej, po wyrazie wcale osobno); Wyruszywszy wcześnie rano, szliśmy (tydzień 3: imiesłowowy równoważnik zdania oddzielony przecinkiem); powiedziała: „Za rok czeka was egzamin”. i Dodała jednak, że (tydzień 4: dwukropek, cudzysłów i kropka po cudzysłowie, mowa zależna z przecinkiem); czerwcu, Wisłę, Krakowianie (tydzień 5: miesiąc małą literą, nazwa geograficzna wielką literą, nazwa mieszkańców miasta wielką literą od 2026 r.); melodii (tydzień 6: -ii po d); brzegiem, krzaków, upałem, Wróciliśmy (tydzień 7: rz po b i po k, u niewymienne, ó wymienne na a: wracać). Pozostałe przecinki: W czerwcu, tuż przed wakacjami, (drugi okolicznik dookreśla pierwszy, 12.1.1 pkt 5a); Kuba, wcale nie zniechęcony upałem, (wtrącenie, 12.1.2 pkt 1); zmęczeni, ale szczęśliwi (przecinek przed spójnikiem przeciwstawnym ale, 12.1.3 pkt 2).

Powtórka: Wybierz z dyktanda pięć zapisów, przy których się wahałeś lub wahałaś. Do każdego zapisz regułę z tygodni 1–7 i jeden nowy przykład.

Sprawdzian ortograficzny i interpunkcyjny: klucz odpowiedzi

Wybierz poprawny zapis albo uzupełnij lukę. Za każde zadanie przyznaj 1 punkt. Progi ocen ustal według zasad oceniania w Twojej szkole.

1. Drzwi do sali gimnastycznej były [nie zamknięte / niezamknięte].
2. [Niemając / Nie mając] parasola, zmokłem do suchej nitki.
3. Sok był [nie słodki, ale kwaśny / niesłodki, ale kwaśny].
4. Odłóż słownik [zpowrotem / z powrotem] na półkę.
5. [Nazajutrz / Na zajutrz] spadł pierwszy śnieg.
6. Wstaw przecinek: Skończywszy lekcje__ poszliśmy na boisko.
7. Trener powiedział: [„jutro nie ma treningu.” / „Jutro nie ma treningu”.]
8. Na meczu było wielu [wrocławian / Wrocławian].
9. Jutro piszemy sprawdzian z [geografji / geografii / geografi].
10. Spotkajmy się przy [Pomniku Juliusza Słowackiego / pomniku Juliusza Słowackiego].
11. Zostawiliśmy baga__ w przechowalni.
12. Wstaw przecinki: Mama__ widząc bałagan__ westchnęła.

Odpowiedzi

Zadanie	Odpowiedź	Uzasadnienie
1	niezamknięte	nie z imiesłowem przymiotnikowym: łącznie (zasady RJP 4.9.1c)
2	Nie mając	nie z imiesłowem przysłówkowym: osobno (4.9.2 pkt 1c)
3	nie słodki, ale kwaśny	zaprzeczenie połączone z przeciwstawieniem: osobno (4.9.2 pkt 2a)
4	z powrotem	wyrażenie przyimkowe: osobno (4.4 pkt 1)
5	Nazajutrz	dawne wyrażenie przyimkowe, dziś przysłówek: łącznie (4.4 pkt 2)
6	Skończywszy lekcje, poszliśmy na boisko.	imiesłowowy równoważnik zdania oddzielamy przecinkiem (12.1.2 pkt 5a)
7	„Jutro nie ma treningu”.	przytoczenie w cudzysłowie i wielką literą, kropka po cudzysłowie zamykającym (17 pkt 1a, 20 pkt 2, 8.1.1 i 11.2)
8	Wrocławian	nazwa mieszkańców miasta: wielka litera (8.1.2 pkt 3, od 2026 r.)
9	geografii	wyraz obcy zakończony na -fia: -ii (3.4 pkt 3a)
10	Pomniku Juliusza Słowackiego	nazwa obiektu: wszystkie wyrazy wielką literą (8.1.2 pkt 16, od 2026 r.)
11	bagaż	wyraz obcego pochodzenia zakończony na -aż (3.5.2d)
12	Mama, widząc bałagan, westchnęła.	równoważnik wpleciony w zdanie: przecinki z obu stron (12.1.2 pkt 5a)